

селекция освен в началото и в края на стиховия ред и пред и след цезурата. Първото е на тези, които са превели цялата „Илиада“, второто на А. Разцветников, който е превел отделни глави и откъси от глави, но е постигнал според мен поетично най-силен превод.

Дискусии

Първият сблъсък на различни гледища за хекзаметъра е дискусията, предизвикана от превода на Григор Пърличев⁸, които е в народен десетосричник 4+6. Възразявайки и отхвърляйки правомерността на това решение, Нешо Бончев превежда в 6-стъпен дактил, придържайки се към превода на Н. И. Гнедич, а чрез него и към немския филологически превод. Следва практиката на така наречения дактилохорей или смесен хекзаметър.

Втората дискусия е в края на 30-те и началото на 40-те години на XX в. Открива я А. Милев със статията си „Българските преводи на първа песен от Илиада“⁹. На нея отговаря А. Разцветников в същото списание¹⁰. Няколко години по-късно той пише студията си „Българският хекзаметър“¹¹, в която излага идеята си за родство между метриката на старогръцкия хекзаметър и 8-сричния народен епически стих 5+3. В тази студия той излага редица свои възгледи. Ще се спра само на тези, които пряко се отнасят до неговата концепция за хекзаметъра.

Разцветников не приема дактилохорея, или смесения хекзаметър, както той назовава този стих. В годината на публикацията на студията – 1940, излиза преводът на Младен Тонев с предговор от проф. Веселин Бешевлиев. Това издание продължава традицията на смесения хекзаметър. Дактилохорейт със своя книжен и изкуствен ритъм влиза в контраст със стихотворната култура през първите десетилетия на XX в., основаваща се върху стиха като ритъм и като реч. Въпреки това смесеният хекзаметър задържа своите позиции, както показва преводът на Тонев, и критическата позиция спрямо него, ясно изразена от А. Разцветников, е важен културен факт¹².

С отхвърлянето на смесения хекзаметър и с аргументацията за далечното историческо родство между хекзаметъра и българския народен осмосричник като полустишие на хекзаметъра Разцветников всъщност въвежда мислене за стиха, което при описанието на хекзаметъра си служи с ритмична единица, по-голяма от стъпката.

Хипотеза за хекзаметъра, стъпваща върху преводаческо решение

В самия превод на Разцветников, осъществяван в продължение на десетилетия, се наблюдава постепенното изясняване на неговата идея. Този процес е започнал преди написването на програмната статия и тя по-скоро дава културологични аргументи в полза на неговото преводаческо решение, но също така и втвърдява позицията му. Процесът има своя имплицитна логика и една от задачите на настоящата студия е да изясни неговите отделни етапи. Наистина, от изданието през 1941 г. до последното приживе издание през 1949 г. Разцветников пише в хекзаметър, който отговаря на концепцията за близост с народния осмосричник. Но Разцветников категорично не отхвърля първото издание от 1933 г.